

Vinderup Egnshistoriske Forening

er en aktiv forening, som dækker den gamle Vinderup Kommune.

Der er i dag godt 200 medlemmer, men vi vil gerne være mange flere.

Vi oplever en stigende interesse for at bevare vores fælles historie og finde sammenhold i det.

HJÆLP OS med at bevare historien om personer, steder og begivenheder.

ooOoo

I denne udgave:

1. Vellykket udflugt til Kaas Hovedgaard.
2. Lig funder i mose ved Sevel.
3. Om at slægtsforske...
4. Rejsegilde på nyt formidlingshus.
5. Den lavestbydende fik ikke turen— hvorfor?
6. Udvalgte nyheder fra Vinderup Avis.

Vellykket udflugt til Kaas Hovedgaard

I det dejligste sensommer vejr, havde Vinderup Egnshistoriske Forening den 24. august arrangeret udflugt til først Lihme Kirke og derefter Kaas Hovedgaard.

Esben Graugaard indledte med at fortælle om en af vore ældste kirker i Danmark.

Lihme Kirke stammer fra den tidlige middelalder, og der er mange spændende detaljer. Kirken er opbygget af rå kvadre og marksten.

Den vestlige Limfjord har efter Vikingetiden og op i middelalderen været bindeleddet mod England. Modsat mange andre landsbykirker i Danmark, som er inspireret sydfra, er kirken sandsynligvis engelsk inspireret, hvilket blandt andet viser sig i gådefulde stenhoveder, der uudgrundeligt stirrer mod vest fra tårnets mur.

På Kaas fortalte bestyrer Klaus Østergaard om gårdens drift i dag, hvor det kun er en mindre del af jordtilliggendet, der anvendes til egentlig landbrugsdrift. Største delen af jorden er udlagt i

skov og hede, og halvøen Kaas Hoved er fredet og ligger utroligt smukt med Kaas Sø lige nord for hovedbygningen. Gården ejes i dag af Færchfonden, som meget nænsomt har stået for vedligeholdelsen og bevarelsen af området.

Esben Graugaard fortalte herefter meget levende om stedets historie og dets mange ejere.

Der er fundet talrige beviser på, at stedet har haft betydning og været beboet af mennesker fra stenalderen og fremefter.

Tak til Færchfonden og ikke mindst til Klaus Østergaard og Esben Graugaard.

Lig fundet ved Sevel

Tollundmanden i Silkeborg Museum.

Skive Folkeblad har på en af de sidste sider en rubrik, som hedder "De gamle nyheder". D. 10 juni i år refererede de til en notits i "Holstebro Avis", der fortalte om fundet af et lig i en mose ved Sevel. Dagen efter kom endnu en notits i "Holstebro Avis", som vi bringer starten på herunder. Den fulde tekst står i den grønne boks!

Holstebro, den 10. Juni.
Liget i Store Mose i Sevel blev i Gaar taget i Øjesyn af Herredsfogden og Di-

Som det fremgår af artiklen, havde Herredsfogden og Distriktslægen taget liget i øjesyn, og de konstaterede, at liget var stærkt mishandlet.

De fremførte samtidigt, at liget var fuldstændigt mumificeret, og de følte sig sikre på, at afdøde hidhørte fra længst forsvundne dage.

Hvad der efterfølgende sker med liget refereres ikke.

Et ganske dramatisk fund Niels Hansen har gjort, og sikkert også noget der er blevet talt meget om på egnen rundt om Sevel.

Egnshistorisk Forening vil gerne efterlyse yderligere oplysninger om liget i mosen, hvis de findes.

Holstebro, den 10. Juni.

Liget i Store Mose i Sevel blev i Gaar taget i Øjesyn af Herredsfogden og Distriktslægen, der fandt det fuldstændigt mumificeret, saa der er ingen tvivl om, at det hidrører fra længst forsvundne Dage.

Liget synes at have været stærkt mishandlet. Næsen og hele Hovedskallen manglede, kun Nakkebenet, hvorpå der endnu fandtes Haar, var til stede. Begge Benene manglede fra Knæene, og formenes gaet tabte ved tidligere Tørvegravning.

Liget fandtes, som i Gaar omtalt, indsyet i en dyrehud. Til Syningen, som var udført meget smukt, var anvendt tynde Sener.

Ret mærkeligt er det, at Boelsmand Niels Hansen, da han for 21 Aar side havde gravet Tørv paa samme Sted, om Vinteren fandt en Broncering i sin Kakkelovn. Denne Ring har altsaa siddet i en Tørv og er med denne kommet ind i Kakkelovnen. Ringen blev i sin Tid indsendt til oldnordisk Musæum, til hvilket der ogsaa er sendt Meddelelse om det her omtalte Fund.

For 41 Aar siden er der ligeledes fundet et Lig i samme Mose.

Da liget er fundet under tørvegravning, er det nærliggende at gætte på, at der kan være tale om et moselig i lighed med de mange berømte fund fra danske moser, hvoraf Grauballemanden og Tollundmanden er de bedst kendte.

Der er faktisk flere ligheder.

Tollundmanden blev også fundet med et reb om halsen. Grauballemandens hals var skåret op, så begge var blevet dræbt inden de blev lagt ned i mosen. Der har antageligt været tale om offerhandlinger.

Grauballemanden dateres til 300-200 før Kristus.

Med de meget sparsomme oplysninger om Store Mose liget, er der rigtig mange ubesvarede spørgsmål. Kan liget stamme fra samme tidsalder, eller er der tale om en person af nyere dato?

I en af notitserne fra Holstebro Avis, gøres der tillige opmærksom på, at 41 år tidligere – blev der ligeledes fundet et lig i samme mose. Det vil sige, at der samtidig informeres om yderligere et moselig som er fundet i året 1850.

Gad vide hvad Store Mose gemmer af yderligere hemmeligheder?

Om at slægtsforske.....

- Nej hvor spændende!
- At du gider, det er en modedille!
- Er det til at finde ud af?
- Tænk, hvis man finder ud af, at der er en forbryder i ens slægt!
- At slægtsforske er en jagt på at finde adelige eller endda kongelige aner!

Kommentarerne er mange og forskellige, når jeg fortæller, at jeg slægtsforsker og har gjort det mere eller mindre i 40 år.

Så hvorfor?

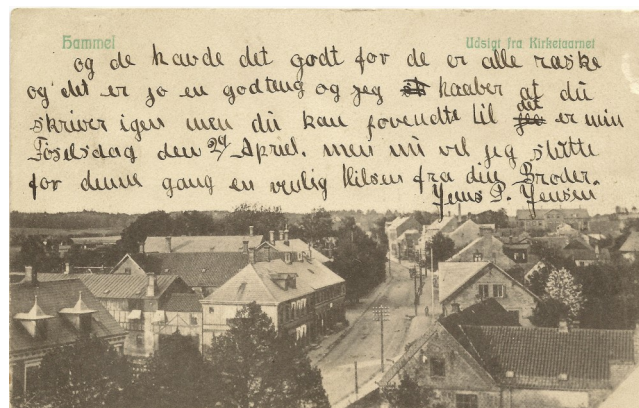
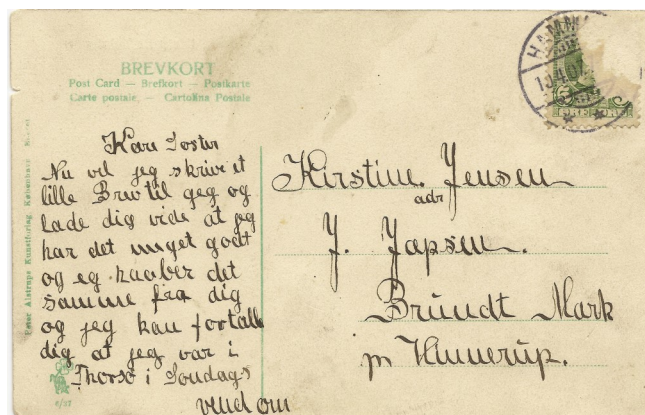
Som ung teenager blev jeg nysgerrig efter at vide mere om mine bedsteforældre.

Begge mine bedstefædre døde inden jeg blev født; min mormor, da jeg var tre, og min farmor var en rigtig gammel og til tider meget senil dame godt på vej til de halvfems år.

Min oldemor Christine Andersen, som i 1898 udvandrede til Utah. Det er det eneste billede, der eksisterer af hende; sønnerne forlangte at der skulle tages et billede af hende inden hun rejste.

I 1972 flyttede vi hende fra det lille træhus med kakkelovn, petroleumslampe, ikke indlagt vand og "das" i udhuset til en kommunal ældrebolig. Her levede hun de sidste knap otte år af sit liv, til hun døde 92 år gammel i 1979.

Postkort dateret 10. april 1907 til min bedstemor fra hendes bror Jens Peter.

Hun ville eller kunne ikke fortælle sin historie, men glimtvis fik min far og jeg lokket lidt ud af hende om hendes forældre og bedsteforældre. Nogle gamle billeder brugt som postkort gav også lidt historie.

I min mors familie var der historier om, at vi stammede fra kartoffeltyskerne, og en tipoldemor var udvandret til Amerika. Forbindelsen til kartoffeltyskerne er delvis sand, men at min tipoldemor rejste til USA sammen med mormonerne, viste sig at være rigtig nok.

Hvem var disse mormoner, og hvordan kunne de få en midaldrende enke til i 1896 at forlade sine fem netop voksne sønner for at rejse til et fremmed land så langt væk uden at kunne sproget?

Løfte om et helligt land og håbet om, at sønerne senere ville følge efter, fik hende til at bryde op!

Lignende historier findes givetvis i mange familier, og for at komme bag om disse og be- eller afkræfte dem er vi nødt til at bruge de kilder, der er til rådighed.

Da jeg begyndte at slægtsforske, brugte jeg lokalarkiver og landsarkivet i Viborg, men nu er det jo meget lettere! Vi har på nettet et hav af muligheder for at side hjemme bag skærmen og i fred og ro møjsommeligt stave os igennem kirkebogstekster, folketællinger etc.

Det kan vi i høj grad takke mormonerne for, og hvorfor nu det?

Mormoner vægter familielivet meget højt og er trofaste mod deres religion. De praktiserer derfor dåb af afdøde slægtninge, hvorved de sikres et evigt liv, dette er grunden til, at slægtsforskning har så stor en betydning for dem.

Mormonkirken, også kaldet Jesu Kristi kirke af de sidste dages Hellige, blev grundlagt i 1830 i New York af Joseph Smith. Kirken etablerede sig efter nogle år i midtvest USA med hovedsæde i Salt Lake City i Utah og fik også en stor betydning for udvandringen fra Danmark, især den tidlige udvandring fra ca. 1850 til 1865.

Katrine Tobiasen skriver i bladet Slægt & Data nr. 2/2016, s. 21:

”Rigtig mange mormoner udvandrede fra Danmark til USA, faktisk var de fleste af de ca. 21.000, som udvandrede før 1868, mormoner.”

Den største udvandring i den periode skete fra ”Udkants Danmark” dvs. Langeland, Lolland, Falster samt Nordjylland og omfattede især landarbejdere og håndværkere.

Vores nye grundlov fra 1849 gjorde det muligt for missionærer at opholde sig og agitere i Danmark, netop fordi der nu var religionsfrihed.

Citat: ” i mormonismen fandt mange danskere en værdighed , som Danmark ikke havde tilladt dem. Fra at blive betragtet med foragt fik de en plads i et demokratisk fællesskab med verdenshistorisk betydning. De blev optaget som ligeværdige partnere i en global kamp for udbredelsen af Guds ord. Mormonismen hentede dem ud af periferien og gav dem en plads i malstrømmen. De anvendte mormonismen til at skabe en ny værdighed. Mens tusindvis af danskere fandt en ny identitet i mormonismen, lagde andre mormonismen

for had, og især i 1850’erne opstod der en voldsom dansk modreaktion. Gudstjenester blev afbrudt. Forsamlingshuse ødelagt. Og i en række tilfældedrev vrede folkemængder missionærer ud af byerne.”

Kilde: *Det mormonske spørgsmål af Ole Bech-Pedersen, www.kristeligt-dagblad.dk*

I slipstrømmen af verdenskrigene, hvor uerstattelige dokumenter gik tabt, stiftedes The Genealogical Society, som skulle hjælpe mormonerne med at registrere deres aner.

Dette skulle ske ved affotografering af kilder verden over, og mikrofilmene gemmes dybt inde i Utahs bjerge.

Der blev sprængt en lang tunnel ind i et bjerg lidt uden for Salt Lake City, hovedindgangen og sidegangene ind til store haller blev sikret med tonstunge døre. Der blev anvendt det mest moderne udstyr til at holde konstant temperatur og luftfugtighed.

Hele herligheden blev indviet i 1966, og den mormonske kirke betalte!

Den danske stat gav allerede i 1939 mormonerne lov til at mikrofilme kirkebøgerne frem til 1860, senere fulgte tilladelse til at affotografere folketællingslister, lægdsruller og skifteprotokoller og perioden udvidedes til 1890. Som modydelse modtog Rigsarkivet en kopi af alle mikrofilmene.

Protesterne fra især kirkens folk kom i midten af 1950’erne, da mormonerne søgte om lov til at filme kirkebøger op til 1923. Disse bøger lå for en stor dels vedkommende i præstegårdene rundt om i landet, og ikke alle præster brød sig om at udlåne kirkebøgerne til repræsentanter for en menighed, som have det mål at omdøbe ”deres afdøde sognebørn”

Det etiske i denne sag er der givetvis delte meninger om, men det må man jo gøre op med sig selv!

Vi nyder alle godt af mormonernes arbejde, deres affotografering, digitalisering og indtastning af utallige kilder samt hjemmesider med fri adgang for alle, der har en interesse heri.

Den vigtigste, www.familysearch.org, dækker hele verden og er et miks af scanninger i flot kvalitet af originale dokumenter samt afskrifter og materiale indsendt af private personer.

Den danske pendant, www.danishfamilysearch.dk, er også et besøg værd, overskuelig og nem at gå til.

TWELFTH CENSUS OF THE UNITED STATES.
SCHEDULE No. 1.—POPULATION.

County, Utah
Name of institution, X
Name of incorporated city, town, or village, within the above-named precinct, if of City
Enumeration by one of the
Name of enumerator
Ward of city

LOCALITY	NAME	RELIGION	PERSONAL DESCRIPTION	SEX		AGE		MARRIAGE	SINGLE	MARRIED	WIDOWED	DIVORCED	TOTAL
				M	F	Under 5	5 to 14						
70	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
71	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
72	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
73	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
74	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
75	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
76	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
77	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
78	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
79	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
80	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
81	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
82	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
83	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
84	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
85	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
86	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
87	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
88	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
89	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
90	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
91	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
92	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
93	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
94	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
95	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
96	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
97	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
98	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
99	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881
100	Christine Andersen	Danish	Wife	1881	1881	28	28	1881					1881

Download fra familysearch.org: folketælling 1900, Spanish Fork, Utah, USA.
Linie 70 viser min oldemor Christine Andersen hos den familie hun boede og tjente hos. Familien var engelsktalene, der var 9 børn, heraf 2 hold tvillinger på henholdsvis 4 og 2 år.

Hvad har slægtsforskningen givet mig?
Jeg sad netop i dag og læste en artikel i Kristeligt Dagblad fra d. 15. juli 2016 vedrørende den øgede interesse for slægtsforskning, her skriver professor Birgitte Possing meget rammende:

”Det er vigtigt at fortælle værdigt om vores forgængere og ikke skabe den fortid, man gerne

vil have. Uanset hvilken slægt man stammer af, var der valg, paradokser, længsler og kompleksitet. Når man er detektiv på sin egen historie, vil man gerne kende forløbet, og her er det vigtigt at gå fordomsfrit og undersøgende til værks.”

Tilbage til min farmor, min far og hans lillebror.
Forståelse for at den sociale arv kan brydes, hvis de rette omstændigheder er til stede.

Jeg ved ikke, hvorfor eller hvordan det lykkedes min far og farbror at få sig en uddannelse – de blev begge værkførere på tekstilfabrikker. De kan være hjulpet godt på vej af efterkrigstiden og opsvinget, tilsat en god portion stædighed!

Mine bedsteforældre derimod stiftede familie i tiden efter 1. verdenskrig med kæmpearbejdsløshed sidst i 1920’erne. Den ramte jo især den befolkningsgruppe, de hørte til, tjenestefolk og daglejere, meget hårdt.

Min bedstemor mistede begge sine forældre af tuberkulose, inden hun selv var 20 år, og som næstældst i en søskendeflok på fem havde hun yngre søskende at tage vare på.

Døm ikke dine forfædre - grever, godsejere, bønder, husmænd, daglejere - de var, ligesom vi er, produkter af den tid, de levede i:

HISTORIEN ER VIGTIG, HVIS DU VIL SLÆGTSFORSKE....

Laila Nørgaard.

Rejsegilde på nyt formidlingshus ved Sevel Kalkværk

Foto: Kristiane Mundbjerg Nielsen.

Lørdag d. 6. august 2016 blev der holdt rejsegilde på formidlingshuset, der er ved at blive bygget ved Sevel Kalkværk i Bjergby.

Otto Bækgård fra bestyrelsen for ”Sevel Kalkværks Venner” bød velkommen og fortalte om projektet samt rettede en tak til de folk og fonde, der har gjort byggeriet muligt. Senere fortalte Søren Raarup fra Geopark Vestjylland om, hvad en Geopark er, og at Sevel Kalkværk er en af sites’ene, hvor bl.a. kalkens historie skal fortælles.

Der skal selvfølgelig også formidles kulturhistorie, og Stampestrømsstien, der går fra Kalkværket forbi Søndermølle til Stubbergård sø, indgår ligeledes i projektet med både kulturhistorie og naturoplevelser.

Den lavestbydende fik ikke turen - hvorfor?

Ekstraordinær generalforsamling i A-M Skovlund.

Andelsmejeriet Skovlund, Vinderup, havde i aften indkaldt til ekstraordinær generalforsamling på Hotel Vinderup på en opfordring fra omkring 30 andelshavere.

Som ordstyrer valgtes gårdejer Andreas Buskov.

Fra oppositionen blev der spurgt; Af hvilken grund blev tilbudene fra brødrene Jensen på Aalskov-turen ikke accepteret, da de lå ca. 3 kroner under det antagne tilbud?

Formanden gdr. Karl Olesen, Bulig, svarede, at ifølge loven om licitation har bestyrelsen ret til

at vælge mellem de indkomne tilbud.

Fra en del af medlemmerne blev der forlangt, at den lavest bydende skal have turen.

Der udspandt sig en meget livlig diskussion med mange tilråb. Men da bestyrelsen holdt på, at den havde loven på sin side og i øvrigt ikke rigtig var villig til at udtale sig om, hvorfor den ikke havde antaget den lavest bydende, og de misfornøjede andelshavere helt glemte at forlange afstemning, kom man ikke videre, og de omkring 150 mødte andelshavere kunne gå hjem – uden at være spor klogere.

Kilde: Skive Folkeblad den 20.8.1963.

Et udpluk af nyheder fra Vinderup Avis

D. 8. maj 1944

24 arrestationer

Ved de lokale frihedskæmperes arrestationer i de sidste dage, var der ved middagstid i går sat 24 personer i arrest på realskolen. Der kan antageligt ikke herefter ventes flere arrestationer i Vinderup distriktet.

D. 20. juni 1944

Et godt måltid

Forleden fandt der et væddemål sted i Nørstoft i Sevel. En karl ville spise en regnorm for 10 kr. og under kammeraternes besigtigelse gled regnormen - om end med lidt gumlen - til sidst ned. De 10 kr. faldt straks.

D. 1. august 1944

Rentier Jens Hyldgaard, Egebjerg, har i sin have avlet et jordbær med den anseelige vægt af 64 gram.

D. 10. oktober 1944

Kæmpekartofler

Hos grd. Jacob Rahbek, Nr. Elbrønd i Ejsing, har man ved kartoffeloptagningen fundet en kartoffeltop, hvorpå der var 7 kartofler med en samlet vægt på 6pd. Vi blev i lørdags præsenteret for en af dem, som vejede 600 gram.

D. 2. februar 1945

Ejsing sogneråd har tilendebragt ligningsarbejdet. Indkomsterne var i år nået op på 1.194.199 kr. mod 979.000 kr. i fjor, altså en stigning på 215.199 kr. hvilket har bevirket at ligningsprocenten kan gå ned fra 5 pct. i fjor til 4,2 pct i år.

D. 24 juli 1945

Politiet i Vinderup har opklaret en ikke helt kedelig sag, hvori en tørvefabrikant fra Hvidemose tiltales for hæleri, og hans søn og en ung mand fra Sahl for tyveri. De to unge mænd var den 7. maj i Fousing med tørv. De punkterede og blev så enige om at køre til Rom flyveplads for at se, om de ikke kunne redde en slange hos tyskerne. Vagtposten var meget flink og viste dem ind på pladsen, hvor en endnu flinkere tysk underofficer sagde til dem, at de såmænd gerne måtte tage et par dæk, for dem fik tyskerne ikke nogen fornøjelse af alligevel. De tog så 6 lastbildæk, deraf 4 nye med tilhørende slange og et par hjul, og de blev senere påmonteret fabrikantens lastbiler.

D. 11. december 1945

Biluheld i Vinderup

Forleden var overbetjent P. Karlev ude for et slemt uheld, idet han ved med håndsvinget at starte sin bil, der stod i gear, blev påkørt af denne. I ambulance førtes Karlev til Holstebro amts-sygehus, hvor der bl.a. konstateredes et brud på låret, og der venter ham desværre et længere sygeleje.

Julen 1946

Et par herregummistøvler som nye, nr. 44, ønskes solgt. Arne Nielsen, Lauhede, Vinderup.

Juledag 1946 er der ophængt en smukt forarbejdet tremastet fregat med navnet Pax i Ejsing kirke. Gaven er skænket anonymt.

